

อนาถาปิณฑิกเศรษฐี
(เอื้ออกสุดท้ายของชีวิต)

สังขารทั้งหลายไม่เที่ยงหนอ
มีความเกิดขึ้น และเสื่อมไปเป็นธรรมดา
ครั้นเกิดขึ้นแล้วย่อมดับไป
การเข้าไปสงบระงับสังขารเหล่านั้น นำสุขมาให้

อนาถบิณฑิกเศรษฐี (เอื่อกสุดท่ายของชีวิต)

๓๗๑

เราทั้งหลายได้ชื่อว่าเป็นผู้มีบุญลามอันประเสริฐที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ มาพบพระพุทธศาสนา เป็นลัมมาทิกฏฐิเชื่อเรื่องกรรม และผลของกรรม ตั้งใจมั่นในการทำความดีเมื่อเรายังไม่ลันอาสวกิเลส เส้นทางชีวิตอาจแบ่งได้เป็น ๒ ทาง คือ ทางหนึ่งไปสู่สุคติ ซึ่งเป็นผลของการทำความดี อีกทางหนึ่งไปสู่ทุคติ ซึ่งเป็นผลบาป บุคคลผู้เป็นบัณฑิตนักปราชญ์ฉลาดในการใช้ชีวิต ย่อมเลือกเอาเส้นทางที่จะนำไปสู่สุคติ เพราะเป็นทางแห่งความสุขและปลอดภัย

ดังนั้น เราจึงควรสั่งสมบุญทั้งการทำทาน รักษาศีล และเจริญภาวนา เมื่อมีโอกาศควรทำให้เต็มที่เต็มกำลัง เก็บเกี่ยวบุญกุศลไว้มากๆ จะได้เป็นเสบียงในการเดินทางไกลในสังสารวัฏมุ่งสู่เป้าหมายคือ อายตนิพนพาน

มีวาระพระบาลีที่ปรากฏใน ขุททกนิกาย ธรรมบท ว่า

“อนิจจา วต สงขารานํ อุปปาทวยธมฺมิโน
อุปปชฺชิตวานํ นิจฺจณฺณติ เตสํ วุปสโม สฺโข

สังขารทั้งหลายไม่เที่ยงหนอ มีความเกิดขึ้น และเสื่อมไปเป็นธรรมดา ครันเกิดขึ้นแล้วย่อมดับไป การเข้าไปสงบรับสังขารเหล่านั้น นำสุขมาให้”

อนาถบิณฑิกเศรษฐี (เชื้อกษัตริย์ท้าวของชีวิต)

๓๗๒

ที่หลวงพ่อดำยกพุทธพจน์บทนี้ เพราะปรารถนาเหตุเกี่ยวข้องกับสังขารของยอดนักสร้างบารมีผู้มีจิตใจที่งดงาม เริ่มมีความเสื่อมกันบ้างแล้ว บางท่านก็ละสังขารไปก่อนถึงวัยอันสมควร หรือละสังขารไปเพราะสังขารร่วงโรยไปตามกาลเวลาก็มี ในแต่ละวันจึงมีงานฟังสวดพระอภิธรรม และงานฌาปนกิจศพที่ตามวัดต่างๆ ได้เจริญมรณานุสติกันเป็นประจำ ทำให้ไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต จะได้เร่งรีบสร้างบุญบารมีให้ยิ่งๆ ขึ้นไป

แม้เราจะรู้ว่า กายมนุษย์เท่านั้นที่สามารถสร้างบารมีได้ แต่สังขารนี้ก็เชื่อว่าแข็งแรงเป็นอมตะให้ได้สร้างบารมีไปนานๆ เราไม่สามารถหยุดยั้งกาลเวลาได้ ฉันทใด ก็ไม่สามารถหยุดยั้งการร่วงโรยของสังขารได้ ฉันทนั้น ในขณะที่จึงควรหมั่นสั่งสมบุญกันให้เต็มที่ เมื่อความชราหรือความตายเข้ามาเยือน เราจะได้ไม่เสียดายเวลาในภายหลัง

*ดังชีวิตอันทรงคุณค่าของท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐี ซึ่งพวกเราต่างรู้จักกันดีว่า เป็นยอดอุปัฏฐากฝ่ายชายของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ท่านตั้งใจสั่งสมบุญอย่างเต็มที่ตลอดชีวิต เป็นแบบอย่างที่ดีที่เราควรเอาเยี่ยงอย่าง แม้บั้นปลายชีวิต

อนาถบิณฑิกเศรษฐี (เชื้อกษัตริย์ของชีวิต)

๓๗๓

ท่านป่วยไข้ด้วยโรคชรา ประกอบกับมีทุกขเวทนารุมเร้า อย่างหนักหลายวัน ยังคิดอยากจะฟังธรรมชะโลมใจก่อนละสังขาร ท่านเรียกคนรับใช้ให้ไปถวายบังคมพระผู้มีพระภาคเจ้า เพื่อกราบทูลเรื่องความป่วยไข้ของท่านให้พระองค์ทรงทราบ และให้ไปนิมนต์พระสารีบุตรเถระมาแสดงธรรมให้ฟัง จะได้เป็นการเห็นสมณะเพื่อเป็นทัสสนานุตรียะก่อนละสังขาร

พระสารีบุตรไปแสดงธรรมโดยมีพระอานนท์เป็นปัจฉาสมณะ ท่านเห็นเวทนาของมหาเศรษฐี เป็นเวทนาชนิดที่มีความตายเป็นที่สุด ไม่มีใครสามารถห้ามได้

พระเถระได้ทักเศรษฐีว่า “ดูก่อนคฤหบดี อัดภาพของท่านพอเป็นไปได้อะหรือ ทุกขเวทนาของท่านทุเลาลงบ้างไหมหนอ” ท่านเศรษฐีเห็นพระมานั่งอยู่ข้างเตียงได้ยินเสียงของพระเถระเจ้า รู้สึกปิติใจ ได้กล่าวตอบท่านไปว่า “ข้าแต่พระสารีบุตรผู้เจริญ กระผมทนไม่ไหว ทุกขเวทนาของกระผมหนักเหลือเกิน กำเริบขึ้นเรื่อยๆ อาการเจ็บปวดรุมเร้าไปทั่วทั้งเรือนร่าง ไม่ปรากฏว่าจะทุเลาลงเลย”

“ข้าแต่พระสารีบุตรผู้เจริญ ลมเหลือประมาณกระทบขม่อมของกระผมอยู่ เหมือนบุรุษมีกำลังเอาของแหลมคมทิ่มขม่อม กระผมจึงทนไม่ไหว เป็นไปไม่ไหว ทุกขเวทนาของ

อนาถบิณฑิกเศรษฐี (เชื้อกษัตริย์ของชีวิต)

๓๗๔

กระผมหนัก ท่านผู้เจริญ ลมเหลือประมาณเวียนศีรษะของ
กระผมอยู่ เหมือนกำลังถูกคนชันชะเนาะที่ศีรษะ ลมปั่นป่วน
ท้องของกระผม เหมือนคนฆ่าโค เอามัดคมๆ มาควั่นท้องให้
ทนทุกข์ทรมาน กระผมจึงทนไม่ไหวอีกต่อไปแล้ว เหมือนตัวเอง
กำลังเข้าไปสู่ความตายทุกขณะ ท่านผู้เจริญ ความร้อนในกาย
ของกระผมเหลือประมาณ เหมือนถูกย่างในหลุมถ่านเพลิง
กระผมจึงรุ่มร้อน ทนไม่ไหว เป็นไปไม่ไหว ทุกขเวทนาของ
กระผมหนัก กำเริบอยู่ตลอดเวลา คงจะมีชีวิตสืบต่อไปอีกไม่นาน”

พระเถระให้กำลังใจท่านว่า “ดูก่อนคฤหบดี ความแค้น
ความเจ็บ ความตายเป็นเรื่องธรรมดา ความตายต้องอย่างกราย
เข้ามาหาเราไม่วันใดก็วันหนึ่ง ขอให้ท่านพึงพิจารณาว่า เรา
จักไม่ยึดมั่นจักชุ และวิญญานที่อาศัยจักชุจักไม่มีแก่เรา พึง
สำเหนียกอย่างนี้ว่า เราจักไม่ยึดมั่นโสต และวิญญานที่อาศัยโสต
จักไม่มีแก่เรา เราจักไม่ยึดมั่นขานะ และวิญญานที่อาศัยขานะ
จักไม่มีแก่เรา เราจักไม่ยึดมั่นชีวหา และวิญญานที่อาศัยชีวหา
จักไม่มีแก่เรา เราจักไม่ยึดมั่นกาย และวิญญานที่อาศัยกาย
จักไม่มีแก่เรา พึงสำเหนียกอย่างนี้ว่า เราจักไม่ยึดมั่นมโน และ
วิญญานที่อาศัยมโนจักไม่มีแก่เรา ดูก่อนคฤหบดี ท่านพึง
สำเหนียกไว้อย่างนี้เถิด”

อนาถบิณฑิกเศรษฐี (เชื้อเอกสุตท้ายของชีวิต)

๓๗๕

ท่านเศรษฐีค่อยๆ ปลดปล่อยใจไปตามเสียงของพระเถระ ทำตามคำแนะนำที่ท่านบอกไปเรื่อยๆ พยายามแยกกายกับใจ ไม่ยึดมั่นถือมั่นในร่างกาย เอาใจหยุดนิ่งอยู่ในกลางให้ได้ตลอดเวลา จะได้ไม่ต้องทุกข์เวทนา พระเถระเห็นว่าท่านเศรษฐีตั้งใจที่จะข่มทุกข์เวทนาด้วยการฟังธรรม จึงได้แสดงธรรมให้ท่าน เศรษฐีปล่อยวางในขั้นที่ ๕ ว่า “ดูก่อนคฤหบดี เพราะฉะนั้นแล ท่านพึงสำเหนียกอย่างนี้ว่าเราจักไม่ยึดมั่นรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ธรรมารมณ์ กระทั่งวิญญานที่อาศัยรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ธรรมารมณ์ จักไม่มีแก่เรา”

พระเถระได้สอนธรรมะที่ละเอียดลึกซึ้งยิ่งๆ ขึ้นไป ท่านสอนให้พิจารณาเห็นว่า ร่างกายนี้เป็นเพียงแค่อาตุ และไม่ให้อึดมั่นในธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุไฟ ธาตุลม อากาศธาตุ วิญญาน-ธาตุ ให้ปล่อยวางในรูปทั้ง ๔ คือ อากาสานัญจายตนะ วิญญาน-ัญจายตนะ อากิญจัญจายตนะ เนวสัญญานาสัญญายตนะ ให้ปล่อยวาง ไม่ยึดมั่นในโลกนี้โลกหน้า ให้ใจดวงนี้อยู่กับปัจจุบันธรรมอย่างเดียว อารมณ์ใดที่ได้เห็น ได้ฟัง ได้ทราบ ได้รู้แจ้ง ได้แสวงหา ได้พิจารณาด้วยใจแล้ว อย่าได้ไปยึดมั่นในอารมณ์เหล่านั้น

ขณะที่พระสารีบุตรกล่าวสอนธรรมอยู่นั้น อนาถบิณฑิก-

อนาถบิณฑิกเศรษฐี (เชื้อกษัตริย์ของชีวิต)

๓๗๖

คฤหบดีเกิดความปลื้มปีติถึงกับน้ำตาเย็นหลังออกมา พระ-
อานนท์จึงถามว่า “ดูก่อนคฤหบดี ท่านยังอาลัยในสังขาร
ร่างกายนี้อยู่หรือ” ท่านเศรษฐีบอกว่า “ข้าแต่พระอานนท์ผู้เจริญ
กระผมมิได้อาลัยในสังขารนี้เลย แต่ว่ากระผมได้นั่งใกล้
พระบรมศาสดา และหมู่ภิกษุสงฆ์มานาน ไม่เคยได้สดับธรรมิกถา
ที่ละเอียดลึกซึ้งถึงปานนี้เลย พระเถระช่างมีความกรุณา มีความ
เมตตามาให้ธรรมกระผมก่อนจะหลับตาลาโลก ช่างเป็นบุญ
ลาภของกระผมจริงหนอ”

พระสารีบุตรและพระอานนท์ เมื่อกล่าวสอนธรรมเสร็จ
แล้ว ก็ถือโอกาสเจริญพรลากลับวัดพระเชตุวัน เมื่อพระเถระ
ทั้งสองรูปคล้อยหลังไปได้ไม่นาน ท่านเศรษฐีก็ได้ทำกาลกิริยา
ไปบังเกิดในสวรรค์ชั้นดุสิต เป็นเทพบุตรที่มีรัตนวิมานสว่างไสว
แวดล้อมด้วยเทพบริวารมากมาย

เราจะเห็นว่า ชีวิตของยอดนักสร้างบารมีอย่างท่าน
อนาถบิณฑิกเศรษฐี เป็นตัวอย่างที่พวกเราควรเอาเป็นเยี่ยงอย่าง
ท่านได้สั่งสมบุญบนโลกนี้คุ้มเกินคุ้ม ชื่อเสียงเกียรติคุณของ
ท่านจึงได้ถูกจารึกไว้เป็นตำนานเล่าขานมานานกว่า ๒,๕๐๐ ปี
ว่าเป็นยอดพุทธอุปัฏฐากฝ่ายอุบาสก เมื่อถึงคราวหลับตาลาโลก
แม้สังขารร่างกายจะถูกโรครุมเร้าต้องได้รับทุกขเวทนาแสนสาหัส

อนาถบิณฑิกเศรษฐี (เหื่อกสุดท้ายของชีวิต)

๓๗๗

ก็สามารถเอาชนะได้ด้วยธรรมโอสถ

พวกเราทุกคนก็เช่นเดียวกัน อย่าได้ประมาทในชีวิตกัน
ขณะที่เรามีเรี่ยวแรงอยู่นี้ ให้ใช้วันเวลาที่ผ่านไปเพื่อการสร้าง
บารมีให้ได้มากที่สุด เมื่อถึงวาระสุดท้ายของชีวิต มองย้อนกลับมา
ได้เห็นแต่ภาพประวัติศาสตร์ชีวิตอันงดงาม แล้วเราจะเดินทางไป
ไปสู่ปรโลกอย่างปลอดภัยและมีชัยชนะ

